

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ ЖОҒАРЫ БІЛІМ МИНИСТРЛІГІ

«Л.Н. ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ» КЕАҚ

**Студенттер мен жас ғалымдардың
«GYLYM JÁNE BILIM - 2023»
XVIII Халықаралық ғылыми конференциясының
БАЯНДАМАЛАР ЖИНАҒЫ**

**СБОРНИК МАТЕРИАЛОВ
XVIII Международной научной конференции
студентов и молодых ученых
«GYLYM JÁNE BILIM - 2023»**

**PROCEEDINGS
of the XVIII International Scientific Conference
for students and young scholars
«GYLYM JÁNE BILIM - 2023»**

**2023
Астана**

УДК 001+37
ББК 72+74
G99

«GYLYM JÁNE BILIM – 2023» студенттер мен жас ғалымдардың XVIII Халықаралық ғылыми конференциясы = XVIII Международная научная конференция студентов и молодых ученых «GYLYM JÁNE BILIM – 2023» = The XVIII International Scientific Conference for students and young scholars «GYLYM JÁNE BILIM – 2023». – Астана: – 6865 б. - қазақша, орысша, ағылшынша.

ISBN 978-601-337-871-8

Жинаққа студенттердің, магистранттардың, докторанттардың және жас ғалымдардың жаратылыстану-техникалық және гуманитарлық ғылымдардың өзекті мәселелері бойынша баяндамалары енгізілген.

The proceedings are the papers of students, undergraduates, doctoral students and young researchers on topical issues of natural and technical sciences and humanities.

В сборник вошли доклады студентов, магистрантов, докторантов и молодых ученых по актуальным вопросам естественно-технических и гуманитарных наук.

УДК 001+37
ББК 72+74

ISBN 978-601-337-871-8

©Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, 2023

продукции, обеспечивать успешность и эффективность функционирования организации. Менеджмент на каждом предприятии должен основываться именно на данных принципах.

Для этого следует привлекать как новаторские, так и предпринимательские подходы, сущность которых состоит не в простом поиске инновационных рыночных запросов, а в выявлении возможностей для реализации на рынке перспективных инноваций. Таким образом, основной задачей инновационного менеджмента в качестве направления стратегического управления выступает организации и дальнейшее управление инновационными проектами организации, а именно от идеи, на которой основан проект, и до продажи готовой продукции или услуги на данном рынке. Осуществляя выбор направления инновационного развития, организации должны принимать к учету несколько факторов, а именно технический и экономический уровень собственных мощностей, специфику отрасли и прочее.

Список литературы

1. Баранова К.А. Инновационный менеджмент как способ управления высокорискованными проектами / К.А. Баранова // Закономерности и тенденции инновационного развития общества. – 2020. – С. 40–41.
2. Болдырев К.А. Инновационный потенциал современного менеджмента / К.А. Болдырев // Экономика. Менеджмент. Инновации. – 2017. – №2. – С. 23– 35.
3. Нурмамедова Т.Н. Инновационный менеджмент как ключ долгосрочного успеха / Т.Н. Нурмамедова, О.Г. Казеева //
4. Научно-практические исследования. – 2019. – №8-3. – С. 248–250. 6. Шулева С.А. Система инновационного менеджмента / С.А. Шулева // Экономика и социум. – 2016. – №5-2. – С. 1045–104

УДК 33.338

ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ ЖАСАНДЫ ИНТЕЛЛЕКТ ДАМУЫНЫҢ НЕГІЗГІ ТЕНДЕНЦИЯЛАРЫ.

Нуралдинова Маржан

Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті

Астана қаласы, Қазақстан

mnuraldinova@mail.ru

Ғылыми жетекшісі – Азатбек Т. А.

Жасанды интеллект бүгінгі таңда ең өзекті және перспективалы технологиялардың бірі болып табылады. Қазіргі уақытта жасанды интеллект қарқынды дамып келеді және көптеген компаниялар мен ұйымдар осы саладағы зерттеулер мен әзірлемелерге үлкен инвестиция салуда. Жасанды интеллект денсаулық сақтау, қаржы, автомобиль өнеркәсібі, бөлшек сауда, көлік және т. б. сияқты әртүрлі салаларда қолданылады.

Соңғы жылдары машиналық оқыту, терең оқыту, нейрондық желілер, табиғи тіл және компьютерлік көру сияқты салаларда айтарлықтай жетістіктер болды. Мысалы, жасанды интеллект сөйлеуді тану және табиғи тілді өңдеу үшін сәтті қолданылды, нәтижесінде Siri, Alexa және Google Assistant сияқты дауыстық көмекшілер пайда болды. Сондай-ақ, жасанды интеллект автономды автомобильдерде, ұсыныс жүйелерінде, деректерді талдауда және басқа да көптеген салаларда қолданылады. Жасанды интеллекттің даму

деңгейі тез өсуде және біз жақын арада одан да инновациялық және серпінді технологияларды күте аламыз.

Қазақстанда жасанды интеллекттің дамуы:

2017 жыл - Қазақстанда АИ-жүйелер мен шешімдерді тестілеу және сертификаттау үшін "Ұлттық сараптама және сертификаттау орталығы" АҚ құру.

2018 жыл - Қазақстан Үкіметі елімізде жасанды интеллект пен басқа да цифрлық технологияларды дамыту жөніндегі жоспарларды қамтитын "Цифрлық Қазақстан 2018-2022" стратегиясын қабылдайды.

2019 жыл - Қазақстанда жасанды интеллект пен басқа да технологияларды дамыту үшін Microsoft зерттеу орталығының ашылуы.

2020 жыл - АИ-технологияларды дамыту және осы саладағы мамандарды оқыту үшін қазақстандық жасанды интеллект институтын (Kazakhstani Artificial Intelligence Institute) құру.

2021 жыл - жасанды интеллект пен басқа да технологияларды дамыту үшін Қазақстан Республикасының Ұлттық Ғылым академиясы мен Huawei компаниясы арасындағы ынтымақтастық туралы Меморандумға қол қою.

Жасанды интеллекттің экономикаға әсері, бизнес үшін жаңа мүмкіндіктер жасай алады, кірісті арттырады, шығындарды азайтады және компаниялардың тиімділігін арттырады. Жасанды интеллект (ЖИ) қазірдің өзінде әртүрлі салалардағы экономикаға айтарлықтай әсер ете бастады. ЖИ экономикаға қалай әсер ететіні туралы мысалдар:

Бизнес-процестерді автоматтандыру және оңтайландыру: ЖИ тауарлық-материалдық қорларды басқару, логистика, өндіріс және т.б. сияқты бизнес-процестерді автоматтандыру және оңтайландыру үшін пайдаланылуы мүмкін.

Жаңа нарықтар мен өнімдерді құру: ЖИ бұрын қол жетімді емес жаңа нарықтар мен өнімдерді құруға көмектеседі. Мысалы, автономды көлік құралдары, виртуалды көмекшілер, бұлтты қызметтер және т. б.

Өнімділікті арттыру: ЖИ өндіріс, ауыл шаруашылығы, медицина және т.б. сияқты әртүрлі салалардағы өнімділік пен өндіріс тиімділігін арттыруға көмектеседі.

Жаңа жұмыс орындарын құру: ЖИ кейбір жұмыс орындарын автоматтандыруға әкелуі мүмкін болса да, ол машиналық оқыту, алгоритмдерді әзірлеу және т. б. сияқты ЖИ технологияларын әзірлеуге және енгізуге байланысты салаларда жаңа жұмыс орындарын құра алады.

Қызметтер мен өнім сапасын жақсарту: ЖИ компаниялар ұсынатын өнімдер мен қызметтердің сапасын жақсартуға көмектеседі, мысалы, сатып алушыларға жеке ұсыныстар жасау, медициналық диагностика сапасын жақсарту және т. б.

Тұтастай алғанда, ЖИ экономика үшін айтарлықтай әлеуетті білдіреді және өнімділіктің өсуіне, шығындарды азайтуға және жаңа жұмыс орындарын құруға әкелуі мүмкін.

Қазақстанда жасанды интеллект (ЖИ) тез дамып келеді. Қазақстан Үкіметі Денсаулық сақтау, көлік, ауыл шаруашылығы және т.б. сияқты экономиканың түрлі салаларына енгізе отырып, ЖИ дамуын белсенді қолдай бастады.

Қазақстанда ЖИ дамыту бойынша бірнеше ірі жобалар бар, мысалы, ЖИ әзірлеу үшін Ұлттық платформа құру, ЖИ құзыреттілік орталығын құру, сондай-ақ ЖИ бойынша конференциялар мен іс-шаралар өткізу.

Осылайша, Қазақстанда ЖИ дамудың жақсы перспективаларына ие және экономиканың түрлі салаларына белсенді түрде енгізілуде деп айтуға болады.

Қазақстанда жасанды интеллекттің қарқынды өсуі мен дамуына қарамастан, оның дамуын тежейтін кейбір проблемалар бар. Олардың кейбірін және мүмкін болатын шешімдерді қарастырсақ:

ЖИ саласындағы мамандардың жетіспеушілігі. Қазақстанда ЖИ саласында білікті кадрлар жетіспейді. Бұл елдегі ЖИ дамуын бәсеңдетуі мүмкін.

Шешім: Қазақстан Үкіметі білім беруге инвестицияларды ұлғайта алады және ЖИ саласындағы мамандарды оқыту үшін арнайы бағдарламалар жасай алады. Сондай-ақ, қазақстандық студенттерді тәжірибе алмасу және оқыту үшін шетелдік университеттермен серіктестік құруға болады.

Деректерге шектеулі қол жетімділік. ЖИ мүмкіндіктері деректерге қол жеткізумен шектеледі және көптеген компаниялар мен ұйымдар ЖИ пайдалану үшін өз деректерін ашуға дайын емес.

Шешім: Қазақстан Үкіметі деректердің қауіпсіздігін қамтамасыз ету және компаниялар мен ұйымдарды ЖИ-де пайдалану үшін өз деректерін ашуға ынталандыру үшін шаралар қабылдай алады. Сонымен қатар, деректер алмасу үшін мемлекеттік органдар мен жеке компаниялар арасында серіктестіктер құруға болады.

ЖИ дамуының бірыңғай стратегиясының болмауы. Қазақстанда ЖИ дамытудың бірыңғай стратегиясы жоқ, бұл әртүрлі компаниялар мен ұйымдардың күш-жігерін үйлестіруді қиындатады.

Шешім: Қазақстан Үкіметі экономиканың түрлі салаларына, сондай-ақ ЖИ-пен байланысты проблемаларды жоюға бағдарланатын ЖИ дамытудың бірыңғай стратегиясын әзірлей алады. Бұл барлық мүдделі тараптардың күш-жігерін үйлестіруге және жасанды интеллекттің тиімді қолданылуын қамтамасыз етуге көмектеседі.

Этикалық мәселелер. ЖИ пайдалану деректердің құпиялылығына, ашықтықтың болмауына және кемсітушілікке қатысты этикалық мәселелерге әкелуі мүмкін.

Шешім: Қазақстан үкіметі ЖИ пайдалану этикасын қамтамасыз ету үшін шаралар қабылдай алады, нормативтік актілер жасай алады.

Қазақстанда ЖИ дамыту жолында білікті мамандардың жетіспеушілігі, зерттеулер мен әзірлемелерге инвестициялардың жетіспеуі, сондай-ақ қолайлы инфрақұрылымның болмауы сияқты бірқатар проблемалар бар. Бұл проблемаларды шешу үшін инвестицияларды тарту, Білікті мамандарды оқыту және инфрақұрылымды дамыту жөнінде шаралар қабылдау қажет.

Осылайша, ЖИ Қазақстандағы экономика мен қоғамды дамыту үшін неғұрлым перспективалы технологиялардың бірі болып табылады және оның табысты дамуы үшін зерттеулер мен әзірлемелерге, білікті мамандарды оқытуға және қажетті инфрақұрылымды құруға инвестициялауды жалғастыру қажет.

Қазақстанда ЖИ адамдардың өмір сүру сапасын жақсарту және экономикалық процестердің тиімділігін арттыру үшін айтарлықтай әлеуетке ие болуы мүмкін екенін атап өту маңызды. Жасанды интеллектті пайдалану мемлекеттік органдардың жұмысын оңтайландыруға, шығындарды азайтуға және көрсетілетін қызметтердің сапасын жақсартуға көмектеседі.

Қорытындылай келе, ЖИ Қазақстанда технологияларды дамытудың маңызды бағыты болып табылады, ол экономика мен жалпы қоғам үшін айтарлықтай пайда әкелуі мүмкін. Алайда, жасанды интеллекттің сәтті дамуы үшін тәуекелдер мен жағымсыз салдарларды ескеріп, оларды азайту үшін шаралар қабылдау қажет.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. И. А. Акчурин // виртуалды әлем тұжырымдамасы және ғылыми таным-Санкт-Петербург.
2. Иванов, Д. қоғам виртуалды шындық ретінде / Д. Иванов // ақпараттық қоғам: Санкт-Петербург. - М.: "АСТ баспасы"ЖШҚ.

3. <https://businessyield.com/ru/bs-business/chat-gpt/>
4. <https://chat-gpt.ru/zachem-nuzhen-chat-gpt-8-primerov-ispolzovaniya/>

УДК 33.338

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ДАМУЫН БАСҚАРУ, МӘСЕЛЕЛЕРІ МЕН АЛҒЫШАРТТАРЫ

**Нуримбетова Сабира
Нургалиева Гульмира**
nurimbetovas99@mail.ru

7M11105 Туризм білім беру бағдарламасының магистранты, Л.Н.Гумилев атындағы
университет, Астана, Қазақстан
Ғылыми жетекші: э.ғ.д., профессор Сыздықбаева Б.У.

Аннотация: Мақалада автор Қазақстанның қазіргі жағдайында Қазақстан Республикасының инновациялық дамуын басқару, мәселелері мен алғышарттарын арттыру үшін инновациялық қызметті дамыту мен қолдаудың өзектілігі мен қажеттілігін қарастырды. Дүниежүзілік экономикалық форумның бәсекеге қабілеттілігі туралы жаһандық есебіне сәйкес инновациялық қызметтің даму деңгейінің, сондай-ақ Қазақстанның инновациялық белсенділік дәрежесінің деректеріне талдау жасалады. Жүргізілген талдау негізінде тиімді инновацияларды әзірлеу және енгізу бойынша мемлекет тарапынан ынталандыру және қолдау жөніндегі шараларды, ғылымды қажетсінетін инновациялық өнімді құру мен өндірудің Ұлттық жобаларын әзірлеуді, сондай-ақ инновациялық инфрақұрылымды және инновациялар саласына жеке капиталды тарту жүйесін дамытуға мемлекеттік жәрдемдесу шараларын қамтитын Қазақстанның инновациялық белсенділігін арттыру проблемаларын шешудің негізгі бағыттары тұжырымдалған.

Түйінді сөздер: инновациялық қызмет, инновациялық белсенділік, елдің бәсекеге қабілеттілігі, инновациялық қызметті ынталандыру және қолдау, технологиялық дайындық, инновациялық әлеует.

Қазақстан Республикасының инновациялық дамуын басқару, мәселелері мен алғышарттарының бәсекеге қабілеттілігін арттырудың аса маңызды алғышарты қосылған құны жоғары өнім шығаруды қамтамасыз ететін экономиканың басым салаларын инновациялық дамыту болып табылады. Жинақталған адами капитал, табиғи-ресурстық әлеует, қолда бар өндірістік инфрақұрылым ел бизнесінің инновациялық дамуының кең перспективаларын айқындайды, одан әрі — әлемдік нарыққа шығумен. Ол үшін Қазақстанға бизнесті, инжинирингтік және консалтингтік қызметтер нарығын дамытуды ынталандыратын бірқатар іс-шаралар өткізу, Қазақстанның ғылыми, оқу ұйымдары мен өндірістік кәсіпорындары арасындағы өзара тиімді ынтымақтастықты нығайтуға жәрдемдесу қажет. Қазақстанның әлемнің инновациялық экономикаларының қатарына кіруі тиіс. Бұл күрделі мәселені сәтті шешу үшін келесілер қажет:

- жаңа технологияларды қолдану арқылы ғана мүмкін болатын энергия тиімділігіне қол жеткізу;
- шикізаттық емес секторда өсуді қамтамасыз ету, оның өзегі машина жасау болуы тиіс;
- агроөнеркәсіптік кешенді, атап айтқанда көкөніс және мал шаруашылығын одан әрі дамыту;
- шағын және орта бизнестің өсуі, шағын және орта бизнестің үлесін елдің ЖІӨ жартысынан астамының көлеміне дейін жеткізу;